

Zápis ze společného jednání Pracovní skupiny pro rovné příležitosti ve vzdělávání a Pracovní skupiny pro financování

*Projekt Místní akční plán vzdělávání pro Hlučínsko východ III
CZ.02.3.68/0.0/0.0/20_082/0022962*

Místo a čas konání: ZŠ Hlučín-Rovniny, 24. 10. 2022, zahájení ve 14 hodin

Seznam účastníků: vizte prezenční listinu

Zahájení, organizační záležitosti, novinky

V úvodu přítomné nejprve přivítal pan Miroslav Všetečka, ředitel ZŠ Hlučín-Rovniny, zmínil, že v těchto dvou dnech probíhá na škole akce Otevřená Rovniny, v rámci níž mohou do kterékoli vyučovací hodiny zavítat jak rodiče, tak odborná veřejnost. Není nutné se dopředu nikterak přihlašovat, na recepci zájemci obdrží rozvrh všech tříd a zvolí si, které hodiny navštíví. Max. počet návštěvníků v hodině je omezen na pět osob. H. Paverová, vedoucí projektu MAP III, poděkovala panu řediteli za úvodní slova a možnost uspořádat dnešní pracovní skupinu (PS) v prostorách školy. Nastínila program setkání, který byl rovněž k dispozici v zaslané pozvánce, u této příležitosti přivítala a představila avizovaného hosta dnešního setkání, jímž je místní lídr pan Karel Handlíř, ředitel ZŠJN v Krnově. H. Paverová ještě připomněla, že se dnes výjimečně schází dvě různé pracovní skupiny, avšak toto setkání má své opodstatnění – někteří členové figurují v obou PS, budeme navíc hovořit o výstupech a datech mapy vzdělávacího (ne)úspěchu, bude tak navázáno na – v září uskutečněný – workshop s PAQ Research, kterého se mohli zúčastnit právě zástupci obou (těchto) pracovních skupin a v neposlední řadě k nám dnes zavítal velmi zajímavý host, který má svou působnost a aktivitami blízko k oběma skupinám. Nadto byl podobně jako někteří ze členů pracovních skupin účasten květnového setkání ke vznikajícímu Okresnímu partnerství, o kterém dnes bude taktéž hovořeno.

Ze strany organizačních záležitostí byly předány informace k výkazům práce a byl projednán termín dalšího setkání – do konce roku se pracovní skupina (PS) sejde ještě jednou. Po domluvě s přítomnými bude termín upřesněn via e-mailovou komunikací, a to s ohledem na skutečnost, že se dnes nescházíme v plném počtu. Další postoupené informace se týkaly výzvy IROP, budoucích výzev MAS a aktualizace investičních záměrů.

Priority a problémové okruhy v území, Analytická zpráva o vzdělávání a sociálních podmínkách v ORP

V rámci druhého bodu programu byly členům PS nejprve rozdány podkladové materiály v podobě problémových okruhů, které byly touto cestou předloženy k aktualizaci. H. Paverová zarámovala aktualizaci těchto částí Analytické části do kontextu Analytické zprávy o vzdělávání a sociálních podmínkách v ORP Kravaře a ORP Hlučín, které jsou výstupem komplexního a poměrně unikátního počínání – *mapy vzdělávacího (ne)úspěchu* z dílny výzkumné organizace PAQ Research. Stručně byly nastíněny hlavní motivy a cíle mapy vzdělávacího (ne)úspěchu, pro další informace bylo odkázáno na příslušný web www.mapavzdelavani.cz. V mapě sociologové vypočítávají, jestli je vzdělávání lepší, odpovídá nebo je horší, než je sociální situace v daném ORP. V rámci republiky, jak pokračovala H. Paverová, bylo z 206 ORP identifikováno 8 ORP, které jsou na tom dle výzkumníků výrazně lépe, mezi

těchto osm území se řadí právě ORP Hlučín a ORP Kravaře. K faktorům, které mohou souviset s tím, proč se v těchto územích daří v oblasti vzdělávání, patří šest vytyčených oblastí – sociální podpora, včasná péče, společné vzdělávání, personální zajištění, kvalitní škola dle kritérií ČŠI a financování škol. K ukazatelům školní neúspěšnosti patří nedokončování vzdělávání, propadání, propadání v první třídě jakožto jeden z raných a vážných znaků neúspěšnosti, absence apod. K ukazatelům vzdělávací úspěšnosti výzkumníci řadí např. počet žáků, kteří se hlásí na maturitní obory (aspirace žáka) či žáků v nejlepší pětině v JZP nebo v přijímacích zkouškách na víceletá gymnázia. H. Paverová na tomto místě vzpomenu nedávnou online kavárnu vysílanou na platformě YouTube (pozn.: záznam je k dispozici), kde sociologové demonstrovali na příkladu třech konkrétních ORP výsledky a možnosti práce s daty. Třemi vybranými územími byly (ORP) Tišnov, Kadaň a Hlučín – poměrně odlišné z hlediska sociálních podmínek, zajímavé však tím, že se jim dobře daří potírat školní neúspěšnost. Sledovanými sociálními ukazateli byly mj. exekuce, vyloučené lokality, bytová nouze či nezaměstnanost. Pro představu čtenáře – v Kadani je 30 % rodičů v exekuci, v Hlučíně je to 7 %, v Tišnově 6 %.

S ohledem na skutečnost, že je k dispozici záznam z online kavárny a analytické zprávy za každé ORP jsou velmi přehledně zpracované, byly blíže reflektovány pouze některé ze sledovaných okruhů – zvláště ty, které se nejvíce dotýkají tematického zaměření pracovních skupin. Pozornost byla např. věnována podílu škol bez psychologa nebo speciálního pedagoga či počtu žáků na 1 úvazek asistenta. Blíže jsme se zaměřili zejména na oblast financování škol a kritéria kvalitní školy, což je téma, kterému jsme se v rámci MAP (a rovněž díky příspěvku z nadačního fondu Eduzměna) věnovali a hodláme i nadále věnovat. H. Paverová poznamenala, že v rámci kritéria Výuka a její výsledky je na tom Hlučín – slovy jednoho ze sociologů vystupujících na online kavárně – „*skvěle, je na tom nejlépe v tomto kritériu z celé ČR*“ (cit.). Výzkumníci, jak pokračovala, hovoří povětšinou o Hlučínsku jako celku, a to s ohledem na velmi podobné výsledky obou (Kravaře, Hlučín) ORP. Měrnou jednotkou je však ORP, Hlučín byl s největší pravděpodobností vybrán proto, že v některých ukazatelích jsou výsledky zřetelnější a lépe tak slouží k demonstraci a porovnání dat mezi územími navzájem. Důvody, proč se na Hlučínsku v oblasti školství daří, tkví dle sociologů v tom, že se místním ředitelům dobře daří síťovat, vzájemně se učit, sdílet příklady dobré praxe. K dalším důvodům, jak doplnila H. Paverová, patří i podpora ze strany zřizovatelů, absence vyloučené lokality, (historicky daná) specifika mikroregionu či otevřenost a minimální konkurence mezi školami. Zároveň data PAQ Research dle jejího mínění podporují závěry a zprávy, které byly vyhotoveny v rámci MAP.

Po představení výsledků, informací a zajímavostí byla otevřena diskuze. Pro některé byl tento počín PAQ Research úplnou novinkou, členové přitom ocenili nejen porovnání jednotlivých území v celorepublikovém měřítku, ale zejména porovnání mezi (sociálně) podobnými regiony navzájem. H. Paverová dodala, že si jednotlivé Analýzy mohou členové v klidu prostudovat, na začátku každé analytické zprávy je vždy krátké shrnutí, jak se zprávou pracovat, pakliže máte pouze několik minut či se chcete výsledkům věnovat podrobněji. Data jsou otevřená, zprávy, jak poznamenala H. Paverová, jsou k dispozici jak v pdf formátu, tak ve wordu, je tak možné je libovolně kopírovat a vkládat do vlastních územních analýz.

Vzhledem k tomu, jak pokračovala, že dobrými výsledky disponuje také Krnovsko, požádala pana Handlíře o sdílení zkušeností z území. Pan Handlír se nejprve podělil o zkušenosti s desegregací školství na Krnovsku. Uvedl, že základem bylo v jejich případě plošné a systémovější řešení, kdy se před lety v Krnově zrušila romská škola, děti se spravedlivě rozdělily a začlenily do okolních škol. V „běžných“ třídách bylo jen několik málo romských dětí, integrace tak probíhala velmi rychle. Rázem, jak podotkl

pan ředitel, nebyla v Krnově jedna „stigmatizovaná“ škola, což bohužel na mnoha místech republiky zůstává běžnou praxí – „kupí se“ děti v rámci jedné školy, ta se vyčleňuje a přestože se škola usilovně snaží, problémy narůstají. Pan ředitel se dále s přítomnými podělil o zkušenosti s fungováním Center kolegiální podpory (CKP), kdy kromě CKP pro asistenty pedagoga, které patřilo k jednomu z prvních, působí také CKP zaměřené na ICT či čtenářskou gramotnost. Dle slov pana ředitele patří tato CKP k již relativně etablovaným, setkávání probíhají pravidelně a mají dobré ohlasy. Co se akce Otevřené Rovniny týče, na Krnovsku je v plánu obdobná, byť celotýdenní akce „otevřené dveře na školách“. Během doby covidové vznikly na Krnovsku učící se skupiny, které se schází jednou měsíčně, přičemž pracují na konkrétních tématech, která si sami členové volí dle aktuálních potřeb. Přirozeně se (však) síťují ti, kteří se chtějí obohatit, pakliže je někdo k této formě skeptický, nevěří jí a nezapojí se. Někdy, jak uzavřel pan Handlíř, se jedná o dlouhodobý proces, než ředitelé a pedagogové pochopí, že sdílení a síťování má smysl a že je přínosem. Pan David Neuvald, ředitel ZŠ a MŠ Bolatice, se pana Handlíře dotázal, jaká je průměrná účast na CKP, pan Handlíř odpověděl, že se některých setkání účastní i 40 osob. Nejdůležitější je dle pana Handlíře osobní, fyzické setkání, které nemá mít přednáškový charakter, ale má být vedeno interaktivně, podstatné je, aby účastníci „*dělali něco spolu*“, osvědčují se akce, při kterých učitelé učí učitele, kteří si prožijí hodinu a v rámci jiného dne se schází za účelem společné reflexe. Jako další zmínil příklad spolupráce mezi vyučujícími dějepisu a angličtiny, která dle jeho slov skvěle funguje. V území by se měly vytvářet podmínky pro setkávání a síťování, alespoň 1-2x za pololetí.

H. Paverová pak následně již přítomné požádala o zpětnou vazbu k problémovým okruhům (PO). Dle přítomných jsou formulované okruhy stále platné a aktuální, navrhuje vrátit se k nim ještě na dalších setkáních, což H. Paverová kvituje i s ohledem na to, že se na dalším setkání budeme samostatně věnovat také SWOT-3 analýze, která na PO úzce navazuje, resp. je k těmto komplementární. Odrazovým můstkem pro diskuzi jsou právě aktuálně reflektovaná data z mapy vzdělávacího (ne)úspěchu a analytické zprávy.

Co se priorit v území týče, v tomto ohledu bylo téma – s ohledem na přítomnost hosta a možnost rozvinout diskuzi – zarámováno do širšího kontextu, konkrétně do rámce nově vznikajícího okresního partnerství (OP). Stručně byl připomenut koncept okresního partnerství a hlavní ideje a cíle. Někteří z přítomných, jak poznamenala H. Paverová, se 2. května zúčastnili setkání k OP v Krnově. Na něm vystoupili zástupci Partnerství pro vzdělávání 2030+ a dále také zástupce za MŠMT. V rámci OP, resp. okresů Opavsko a Bruntálsko, které spolu velmi úzce spolupracují, probíhají debaty o prioritách vytyčených pro první roky (funkčního a fungujícího) partnerství. Krnovsko, jak poznamenala H. Paverová, preferuje např. téma testování gramotností. Pan Handlíř na tomto místě specifikoval, že z jeho pohledu má smysl více rozvíjet diskuzi v oblasti práce s daty – konkrétně, jak s daty, kterých není málo a řada výsledků je relevantních, zajímavých a vypovídajících, může ředitel efektivně pracovat a vnímat je jako podklad pro další kroky. Ze zkušenosti ví, že se spoustou dat, které školy obdržely, není dále pracováno, neboť na školách neví, jak je smysluplně využít a číst.

Pan Gabriel Juchelka v tomto směru podpořil slova pana ředitele, školy dle jeho slov často s daty neumí pracovat, navíc učitelé nejsou tlačeni k tomu se posouvat dál a najdou se i tací, kteří mají stále pocit učitelské exkluzivity. Za bezpodmínečně nutné pan Juchelka považuje systematickou práci s učiteli – nabídnout učitelům možnost se rozvíjet a neustále na sobě pracovat. Podotkl, že momentálně se nacházíme na škole, „*kde to perfektně funguje*“, ve sdílení a síťování vidí jednu ze smysluplných cest, ale současně výzvu, jak přesvědčit „*ty skvělé učitele, aby byli ochotni se síťovat*“ (cit.). Jako krajský

metodik SYPO vnímá tento problém, který jde ruku v ruce s přetížením učitelů. Vzpomenul dle svých slov „*užasnou platformu*“ pro kolegiální podporu, která měla potenciál vzniknout z metodického setkání na ZŠ Kravaře ještě v době předcovidové. Naráží se ale často na nechuť a právě časové možnosti učitelů. Pan Juchelka vybízí k většímu propojování pedagogů – avšak nejen formálně, kdy bude k dispozici prostý seznam, výčet škol, kam je možné zavítat, ale reálnou podporou, skutky a společnou prací.

Reflexe připravované mapy inspirace (příkladů dobré praxe)

Na slova pana Juchelky navázala H. Paverová, která nejprve stručně představila (další) vývoj a postup v iniciativě mapy inspirace a příkladů dobré praxe. Pro přítomné, kteří ještě o mapě neslyšeli, shrnula hlavní myšlenky – představa, cíl, možnosti. Aktuálně se do příprav zapojilo Bruntálsko (proběhly společné osobní a online schůzky), předpokládá se i zapojení Krnovska, Opavska a Vítkovska. Ke spolupráci byly přizvány osvědčené lektorky a mentorky Saša Dobrovolná a Lenka Hartmannová, v plánu je prosincové setkání se členy PS pro financování a pravděpodobně i PS pro ČG, kde se mapa ponejvíce projednávala. O závěrech tohoto jednání budou členové zpraveni na setkání PS zraje nového roku. Přítomní se shodují, že je „mapa“ zajímavý počin, byť někteří vyjádřili skepsi vůči jejímu vzniku, např. v odkazu na slova pana Juchelky, aby se nejednalo o pouhý seznam škol bez reálného využití. Členové v této otázce vítají, že je koncept promyšlen a že jsou k (případnému) vzniku mapy přizvány zkušené odbornice.

Pan Handlíř se ještě vrátil k podnětu pana Juchelky. Uvedl, že za „nesítování“ podle něj nestojí ani tak neochota pedagogů, jako spíše to, že si často neuvědomují, že něco neumí, tedy tzv. neznalé (ne)kompetence. Řada vyučujících nereflektuje, zda byl naplněn cíl výuky a jaký (reálný) dopad má výuka na žáka. Podle pana ředitele by se měla více pěstovat kultura badatelsky orientovaného učení. Pan Juchelka se slovy pana ředitele souhlasí, doplnil, že v tomto ohledu je potřeba podporovat vedení školy, neboť ředitelé jsou lídři, z jejichž strany koncepce školy a směřování výuky vychází. Pohled by se ale měl změnit i na samotné žáky, na které se někde „*hledí jako na obtížný hmyz*“ (cit.), podobně jako na rodiče. Podle pana Juchelky by se školy měly více zaměřit např. i na práci s chybou.

Paní Darina Krejzlová, vedoucí odboru rozvoje a školství na MěÚ Hlučín, k diskuzi poznamenala, že se na městě začali systematicky věnovat koncepci rozvoje školství těsně před vypuknutím pandemie, v tomto úsilí jim pomáhá právě zmíněná lektorka a mentorka p. Lenka Hartmannová, jejíž metodické vedení považují za velmi přínosné. Pravidelná setkávání s řediteli jsou dle jejího vyjádření ku prospěchu věci, hlavním a nejdůležitějším krokem je ale vždy začít, spolupracují rovněž se školami zřizovanými krajem. Spolupráce se neustále prohlubuje, byť, jak uzavřela paní Krejzlová, „*stojíme ještě pořád na začátku*“. Pan Neuvald dodal, že Hlučínsko má nespornou výhodu v tom, že tady nepanuje konkurenční prostředí, školy nebojují o žáky, což významně přispívá k otevřenosti škol a vzájemnému sdílení.

Pan Všetěčka ke sloům paní Krejzlové doplnil, že v partnerství ředitelů hlučínských škol vidí velký potenciál. Na tomto případě se dle něj ukazuje, jak je důležité začít skutečně odspodu, od menších celků, budovat bezpečné a důvěrné prostředí a následně přenášet zkušenosti na větší celky. Obdobně se vyjádřil také pan Handlíř, který má podobnou zkušenost a domnívá se, že právě to může stát za nenaplněným potenciálem několika dobře míněných projektů, které však od počátku cílí na velký územní celek či širokou cílovou skupinu. Osvědčuje se systematické a dlouhodobé budování důvěry v malých skupinách. Pan ředitel ještě připojil poznámku k (osvědčené) spolupráci se školskými a sociálními odbory, tedy meziřesortní spolupráci. H. Paverová na tomto místě připomněla, že užší

spolupráce s odborem soc. věcí byla předmětem diskuze na předchozích setkáních, kdy členové PS pro rovné příležitosti tuto vítají. Naráží se však na časové možnosti zástupců odborů soc. věcí a jak, dodala paní Monika Brzesková, starostka města Kravaře, také kompetenční omezení a komplikovanost ve věci sdílení a předávání informací.

Prostor pro sdílení zkušeností, diskuzi, podněty

V posledním bodě programu bylo v rámci diskuze ještě poukázáno na výuku na pedagogických fakultách, mnohdy přetrvávající zkostnatělost a nutnost lepšího provázání s praxí a požadavky 21. století. Diskuze se rovněž stručně dotkla smysluplnosti konceptu okresního partnerství, přítomní sdíleli zkušenosti ze setkání v Krnově i z workshopu s PAQ Research. Poslední téma diskuze bylo věnováno možnosti větší propagace škol, čímž bylo částečně navázáno na mapu inspirace. Dle pana Juchelky by mohla v inspirační rovině vzniknout např. brožurka, kde by se každá škola mohla prezentovat – řada velkých škol má velmi dobré renomé, často ale nevíme o benefitech malých škol. Důležité však dle jeho slov je pojmut veškeré tyto výstupy tak, aby nezavdávaly příčinu ke konkurenční atmosféře. Paní Krejzlová v této souvislosti zmínila, že hlučínské školy mají možnost se každoročně prezentovat v Hlučínských novinách. Paní Monika Slivková, ředitelka ZŠ a MŠ Chuchelná, připomněla, že díky příspěvku z nadačního fondu Eduzměna vznikla prezentační videa základních škol, které vyhotovili studenti Slezské univerzity v Opavě. Dojem z těchto videí, jak se ale ukazuje ze zpětných vazeb škol i z vyjádření přítomných, je však dosti ambivalentní. Řada škol je s videi nespokojená, ponejvíce však s přístupem pana režiséra.

Do formální části diskuze již nebyl vznesen žádný dotaz ani připomínka, H. Paverová tedy všem poděkovala za účast a avizovala, že v první polovině listopadu budou všichni členové hromadně osloveni via e-mail ohledně dalšího termínu setkání.

Zápis zpracovala: Hana Paverová